

De twijg uit de tronk

Voorganger: Ds. Jurjen Zeilstra

Lezingen:

1^e schriftlezing: Jesaja 11, 1-10 (Vertaling Naardense Bijbel)

2^e schriftlezing: Romeinen 15, 4-13

3^e schriftlezing: Matteüs 3, 1-12

Inleiding

In de kathedraal van Chartres bevindt zich een schitterend hoog raam uit 1150 waarin de stamboom van Jezus wordt verbeeld. Het Huis van David, de zoon van Jesse, ging ten onder in de geschiedenis. Dat moet voor Israël een raadsel zijn geweest. Immers de profeet Nathan had een eeuwigdurende koningschap beloofd. In de messiaanse opvatting van de Godsregering is Israël de belofte gaan sublimeren in een visioen van vrede en recht. De evangelisten wijzen Jezus aan als de drager bij uitstek van deze idee.

Thema: De twijg uit de tronk

Gemeente van Christus, Godsgeheimen hebben de neiging te worden geclaimd door mensen voor hun eigen belang. Maar hun strekking is universeel. Als God werkelijk god is, dan is hij niet alleen mijn god, maar ook de god van de mens naast mij. Dat ik dan kritiek kan hebben op zijn of haar leven, doet niets af aan de betekenis die het Godsgeheim voor die andere mens kan hebben. God heeft voor ons beiden een opdracht in het leven. God roept ons beiden ter verantwoording over onze daden.

Dit uitgangspunt staat in de wereld altijd onder druk. Immers, mensen hebben de neiging God als hun grote broer te beschouwen. Daarmee bedoel ik dat ze, in conflict met anderen, al snel doen of handelen alsof God achter hen staat, exclusief en niet achter die anderen die worden bestreden. Nu is het niet zo dat het allemaal niet uitmaakt en dat in het donker alle katjes grauw zijn. Natuurlijk is er kwaad dat moet worden bestreden, denk naar aan de strijd tegen de nazi's in de Tweede Wereldoorlog. Natuurlijk staan mensen die voor een goede zaak van bevrijding en recht strijden, daardoor dichterbij God.

En toch geeft hun dat niet het recht God exclusief te claimen voor hun zaak. God is altijd, óók verbonden met mensen in het kamp van de vijand, zij het niet door zijn goedkeuring, dan toch door zijn mensenliefde en appèl het goede te doen. Het is in het gebed én in het visioen van de vrede dat de vijand in beeld kan blijven, ook wanneer de wapens spreken. Al die aspecten zijn herkenbaar in het profetische visioen en in de prediking van Johannes de Doper. Als je het maar ziet en als je het maar hoort.

Dat is nog niet zo gemakkelijk. Niet alleen de Farizeeën zien zich graag zichzelf als de uitverkoren, de bevoorrechte kinderen van Abraham. Ook wij denken heel wat van onszelf. Wij immers leven in het ontwikkelde Westen in een goed georganiseerd land. Wij zijn door de Verlichting heen gegaan. Onze cultuur meent de waardevolle kant van de religie te hebben verwerkt, waarna de religieuze verpakking kan worden weggegooid, overbodig in een gesecculariseerde wereld. Over het voeden van waarden niet alleen op het grondvlak van de samenleving, maar ook in de vergaderzalen van het land, hoor je heel weinig. Korte termijn gewin in materiële zin lijkt als doel hoog op een voetstuk te staan. De vorm krijgt in de media heel vaak de meeste aandacht, wat niet anders kan gaan dan ten koste van de inhoud.

Maar in een wereld waarin verkiezingsbeloften even gemakkelijk worden gemaakt als gebroken, klinkt over de twijg uit de tronk: ?Zijn geestdrift zal gelden het ontzag voor de Ene. Niet naar wat zijn ogen zien zal hij rechtspreken en niet naar wat zijn oren horen zal hij vonnissen. Geringe zal hij richten met gerechtigheid.¹ Kortom: Deze vredevorst is op de inhoud gericht en laat zich niet leiden door uiterlijk vertoon.

Johannes de Doper maakt korte metten met de schijnheiligheid van mensen die zich op Abraham beroepen, zonder inhoudelijk kinderen van Abraham te zijn. Wat hen betreft ligt, zo zeg de Doper, de bijl aan de wortel van de boom. Zelfonderzoek en inkeer zijn onmisbaar, voordat het Koninkrijk van God zich kan openbaren als een vrede, inclusief naar allen. Dat is dus geen ideaal ten koste van anderen. Het is geen particulier genot, bestemd voor één volk boven alle andere volken. De God van dit Koninkrijk is er niet alleen voor jou en jouw club, maar de toekomstdroom van zijn paradijs strekt zich uit over heel zijn schepping.

Ooit was Israël op het eigen koningshuis verzot. Mensen identificeerden zich met David, de zoon van Jesse, de legendarische uitverkoren strijder voor God, die de stammen van Israël wist te verenigen en hen de vijanden deed overwinnen. Aan deze David was door de profeet Nathan beloofd dat zijn Huis voor eeuwig zou regeren.² Wat moet de teleurstelling groot zijn

geweest, dat de Babyloniërs een einde maakten aan de macht van de laatste telgen die zich op dit huis en de beloften daaraan verbonden konden beroepen. De stam was omgekapt. De tronk moest als afgehouwen worden beschouwd.

Toch is er nog een profeet met hoop. Hij ziet een nieuw begin ook is het nog zo klein.

Maar opschieten zal een twijg uit de tronk
van Jesse,-
een scheut uit zijn wortels zal bloeien.³

Deze gedachtegang is meer dan het uitspreken van de verwachting dat er nog ergens een ver familielid rondloopt, die ooit nog op de troon zal zitten. Er vindt een kwalitatieve omslag in het denken over het koningschap plaats. Hier ontstaat in Israël de messiaanse verwachting. Welke vorst er ooit nog komt, het zal pas echt een vredevorst zijn, als hij zich richt naar Gods vrede en recht. Het is deze sublimatie van de belofte, waaraan iedere aardse vorst of politicus, zich heeft te spiegelen, die de deur opent naar de wereldvrede.

Geringen zal hij richten met gerechtigheid,
in oprechtheid zal hij vonnis vellen voor
de ellendigen op aarde...⁴

Waar het op uitloopt is het visioen van de diervrede. Dat is een van de meest onwaarschijnlijke taferelen van de hele bijbel. Immers al die dieren, die worden genoemd, handelen in strijd met hun natuur. Het kleinste kind weet het, een wolf en een schaap, dat gaat niet samen. Het hele visioen is beeldspraak. Het gaat over de mensen. Het gaat over de volkerenwereld, waar de mens voor de mens zo vaak een wolf kan zijn.

Het is onwaarschijnlijk dat dit ooit anders zou kunnen zijn. Maar de apostel Paulus heeft het zien gebeuren. Dat is waarvan hij getuigt in Romeinenbrief. Israël en de volken komen samen. Zij worden verenigd door het lam Gods. Jezus Christus verbindt als focus van geloof op den duur mensen uit alle stammen en natiën en talen in één Godgegeven visioen van vrede. Hij is voor de apostel de twijg van Jesse, waar de heidenen op hebben gehoopt.

De enorme kracht die ooit is uitgegaan van deze kiemkracht heeft het Romeinse Rijk helemaal veranderd en de basis gelegd, ook voor onze cultuur. Een particuliere godsopvatting werd volkomen binnenstebuiten gekeerd, zodat deze universeel kon worden verkondigd. Dat is nu lang geleden. De meeste

mensen weten dit niet, of vinden de oogst zo volkomen vanzelfsprekend dat behartiging en verzorging van de vruchten overbodig wordt geacht. maar iedere Advent en overal waar het visioen wordt gepreikt, worden wij er opnieuw aan herinnerd. Er spreekt niets vanzelf. Terugval in een wereld geregeerd door eigenbelang en afgoden is zomaar mogelijk. Het inclusief denken als het gaat om het belang van de naaste en de relativering van het zelf, dat denken, die houding, leeft van de wortel van geloof. Die kwetsbare loot is altijd bedreigd. Maar dat kleine takje op die ouder tronk heeft onvoorstelbare kracht. In het licht van God kan die kostbare twijg zomaar weer uitlopen en vrucht dragen voor mensen.

Gedicht: Advent, Jan Engelman

Zo stil, zo stil - nu kan het sneeuwen
op d'aarde, die tot slaap bereid,
vergat de heugenis van eeuwen
en niets verwekt in deze tijd.

Waar zijn uw eerzucht, angst en dromen,
de liefde en haar ijdelheid?
Zaagt gij wel ooit een winter komen,
in doffer deemstering verbeid?

Verwacht niet meer! - gij moet het dulden,
dat alles naar de bodem buigt.
het bloed, dat eens de harten vulde,
heeft niet de zielsdrift overtuigd.

Verwacht een kind - en die zal stralen
aan Jesse, aan zijn stam en stok.
Wanneer de witte sneeuw wil dalen
legt hij ze voor u, vlok na vlok.

De weg, de waarheid en het leven
zijn van die sneeuwval geplaveid.
Geen mens kan minder aan hem geven
dan honger naar zijn eeuwigheid.

Amen

Zegen

Wanneer u van hier gaat, besef het, diep van binnen,
gezegende mensen te zijn. Onze God is juist zo onze
God, door ook de God van anderen te zijn. Zo redt Hij
ons van onszelf en schenkt Hij ons aan elkaar, telkens
opnieuw.

De genade van Jezus Christus,
de liefde van God,
de gemeenschap van de heilige Geest,
is met jullie allen.

Noten

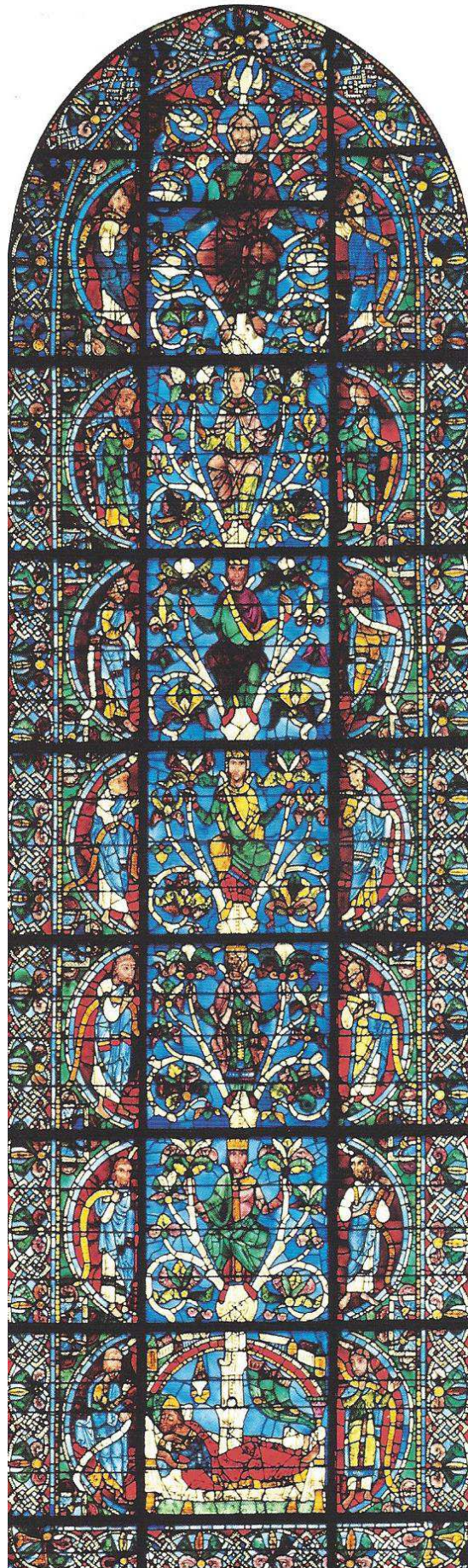
¹Jesaja 11, 2-4a, Naardense Bijbel Vertaling.

²2 Samuël 7,16.

³Jesaja 11,1 Naardense Bijbel Vertaling.

⁴Jesaja 11,4.

Figuur 1: Het Raam van Jesse, Kathedraal van Chartres, ca. 1150